

”Orsa utifrån och in”- 15 inflyttares syn på möjligheter och hinder i Orsa

”Vi kunde ha flyttat till London, Göteborg eller Åland, men vi ville prova något annat, bryta mönster.” ”Orsa ligger på civilisationens yttre rand, jag ville testa gränserna.” Det är två kommentarer från personer som nyligen flyttat till Orsa och startat tjänsteföretag. Den här rapporten sammanfattar intervjuer med femton personer som flyttat hit och startat företag. De har både bra och dåliga erfarenheter men trivs i huvudsak ganska bra. Vad är det då som gör att de trivs, att fördelarna överväger? Läs mer i rapporten.



”Vi gillar roliga och spännande mötesplatser” (här Företagargala 2009)

Sammanfattning och slutsatser

Femton personer från tio företag har djupintervjuats under april-oktober 2009. Intervjuerna visar att det är värdefullt att komplettera vanliga massenkäter med djupintervjuer. Vi kan se ett ganska tydligt mönster. För de här personerna är den totala livssituationen avgörande. Familje- och fritidsförhållanden är viktigare än arbete/det egna företaget. Men det ena fungerar inte utan det andra! Vi hittar ingen desillusionerad person i gänget, som har ”hoppat på drömmen om landsbygden” och blivit besviken på vad den innehöll. Alla har negativa intryck som påverkar helheten, men det positiva överväger. Ett starkt intryck är att enkelhet och närhet upplevs som en styrka. Många har startat sina företag efter flytten till Orsa och ganska snabbt byggt upp en stark marknadsposition. De flesta driver företaget tillsammans med sin livskamrat.

De tycker att omgivningarna är viktiga, ”hur det ser ut och sköts”, att centrum borde rustas upp. De är aktiva och utnyttjar ortens fritidsmöjligheter. De saknar en del saker som de hade förut, till exempel kollektivtrafik och delikatesser. De uppskattar natur, trygghet och småstadsliv. De tycker att Orsa är bra att bo i om man har små barn. De gillar de mötesplatser och den kommunala service som finns för företagare och känner sig positivt mottagna som företagare i Orsa. De har flyttat främst för att de funderat under en period på att flytta tillbaka och tog chansen när någon i familjen fick ett intressant jobb eller blev tipsade av någon som bor här. Två saker som fungerar mindre bra är tillgänglighet till arbetsmarknaden och kollektiva färdmedel. De vill att kommunen ska vara offensiv och utveckla ett modernare formspråk. Slutligen pratar de om den starka utvecklingen kring Orsa Grönklitt som en positiv möjlighet för Orsa och sig själva.



Intervjuerna visar att det här är en intressant grupp som har förutsättningar för att bli större. Åtgärder vi bör jobba med för att göra Orsa ännu mer intressant för gruppen är centrumutveckling, bredband, intressanta mötesplatser, modern och personlig kommunikation till målgruppen, marknadsföra via de som redan bor i Orsa, bättre pendling till Mora, tillgänglig arbetsmarknad och bra skola / barnomsorg.

Bakgrund

Orsa kommun (den kommunala organisationen) genomgår en omvälvande förändring. Vissa uttrycker det som att ”vi håller på att bygga en ny kommun”. Det är kanske att ta i, men i den kommunala organisationen pågår så många offensiva åtgärder att man kan prata om ett trendsifte. En åtgärd är att satsa offensivt på tillväxt, sysselsättning och inflyttning. Ur den synvinkeln är det intressant att antalet tjänsteföretagare i Orsa har fördubblats de senaste fem åren. Tjänsteföretagare är en intressant grupp. De kan bo och arbeta (nästan) var som helst (där man har en sjsyst uppkoppling). De är ofta värderingsstyrda, ligger ”i framkant av utvecklingen” och, förutom att de driver sitt eget företag, engagerade i andra aktiviteter i linje med familjens intressen. De har ett stort externt kontaktnät där de, direkt eller indirekt, kan

Viktig parameter



”marknadsföra” sin flytt och sin nya bostadsort. Alla har inte drivit egna företag hela livet utan ofta startat sina företag efter flytten till Orsa. På så sätt kan man säga att de har ”skapat sina egna arbetstillfällen”, vilket också är intressant. En annan intressant faktor är att det är många kvinnor som startar tjänsteföretag och i små orter är det viktigt att försöka utveckla en arbetsmarknad som blir mer intressant för kvinnor än vad den traditionellt har varit, att kunna erbjuda spännande arbetsplatser för kvinnor utanför offentlig sektor.

Den här typen av företag är också nyttiga för andra företag som redan är etablerade i regionen. Till sist verkar Orsa ha en del egenskaper som är tilltalande för tjänsteföretagare, vilket kanske kan förstärkas med inte alltför stora insatser/förändringar?

Orsa kommun har antagit en ”strategi för tillväxt och välfärd” som anger hur vi ska utveckla och samverka för ökade skatteintäkter till en säkrad välfärd. I strategin finns två delar av näringslivet som pekats ut särskilt, träutveckling och besöksnäring, på grund av att det i Orsa finns speciellt goda förutsättningar för tillväxt i de branscherna. Denna rapport ska visa om tjänsteföretag kan vara en tredje grupp att lägga till, om Orsa har ovanligt goda förutsättningar för att locka den här kategorin av individer och att de kan få ett gott liv i Orsa?

Om intervjuerna

Femton personer från tio tjänsteföretag har intervjuats om sina åsikter i ett antal frågor (se nedan). Intervjuerna har skett via personliga möten, ca 1-2 timmar per intervju. Samtliga intervjuer har gjorts under perioden april 2009-januari 2010 av näringslivschefen. Vi har ställt frågor om vad de anser om sina förutsättningar för företagande i Orsa kommun, men även om familjens förutsättningar, då det borde vara en viktig faktor för den här gruppen.

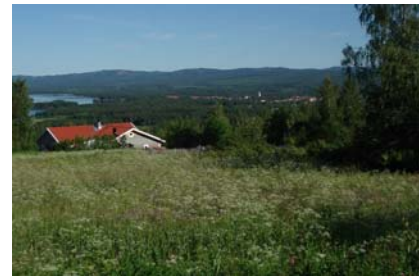
Om de intervjuade

Vi har intervjuat femton individer från tio företag, åtta män och sju kvinnor. Urvalet har gått till så att vi har plockat ut några företag som etablerat sig i kommunen och där företagaren (-na) också är relativt nyinflyttad(e). De har startat sina företag för mellan noll och tre år sedan (med tre undantag där företagarna drivit företag länge i någon annan ort). Fem av femton är uppväxta i Orsa, men har bott på annan ort mellan tio och trettio år. Ingen av de intervjuade har flyttat till Orsa utan någon tidigare anknytning. Vanliga anledningar är fritidshus, vänner eller att man gift

sig med en person från Orsa. De intervjuade är i åldern 35-65 år. Samtliga lever i en parrelation. Sex av tio har barn under tio år. I sex av tio fall driver man företag tillsammans med den person som man lever tillsammans med. Åtta av tio företag sysslar med företagstjänster inom human resource, marknadsföring, projektledning, IT, web, management, kreativitet, mm. De övriga två jobbar med annan service resp artisttjänster. Tio av dem har flyttat från Stockholm, två från andra större städer i Mellansverige, en från norra Sverige och två från annat land.

”Varför flyttade ni till Orsa?”

Man kan ställa sig frågan om man flyttar *till* någonting eller *från* någonting? Den här gruppen verkar för det mesta ha flyttat av båda skälen. En ”Flytta-bort-ifrån-kommentar” var; ”Vi var så j-a trötta på bilköer, att inte hinna med.” Några Flytta-till-kommentarer var; ”Orsa ligger bra till geografiskt för mitt företag.” och ”Vi hittade vårt drömhäus.”. De vanligaste svaren på frågan var *släkt* eller *rötter*. Några lite mer extrema svar är; ”Orsa ligger på civilisationens yttre rand, jag ville testa gränserna”. Eller; ”Vi kunde ha flyttat till London, Göteborg eller Åland, men vi ville prova något annat, bryta mönster” Ytterligare en intressant kommentar är; ”Vi ser livet i projekt, att flytta till Orsa var för oss projektet *bilda familj*, medan det just nu är *driva företag*.” En av de intervjuade uttryckte det så här; ”Jag drev ett framgångsrikt företag i storstån, men genom att börja driva det från Orsa profilerar jag det jag gör ännu mer.” En företagare berättade att första gången han kom till Orsa så tänkte han ”Men herregud, här kan man väl inte bo...?!” ”Men se’n träffade jag många trevliga människor och på ett femtioårskalas vändes mitt motstånd slutgiltigt...”



Åtråvärt boende?

Har de flyttat av kommersiella eller privata skäl? Svaren visar att de allra flesta flyttat på grund av familjeskäl, bara två nämner företaget som ett huvudskäl (men även de nämner senare under intervjun även privata skäl som viktiga). Ingen av de intervjuade har flyttat på grund av kärlek. Man var ett par när man flyttade hit och det är man fortfarande...

Ett ganska vanligt svar på frågan var; ”Orsa har både riktig vinter och vildmark, men det är ändå inte för långt att ta sig ”hem” när man vill det.”

Många verkar tänka på barnens uppväxtförhållanden när de flyttar, men det skälet kommer sällan upp först när man frågar... (kanske självklart?)

Hur fick man den slutliga impulsen att flytta? I några fall hade man pratat om det länge som en möjlighet, men tog steget när någon i familjen kunde få ett intressant jobb. I några fall var det livssituationen i en större stad som successivt blev outhärdlig och stämde dåligt med deras uppfattning om *det goda livet*. Några fick tips av en kompis, som själv trivdes i Orsa och rekommenderade det.

”Vad är bra i Orsa för dig och din familj?”



Uppskattas av målgruppen

Det är en central fråga eftersom det är mest familjeskäl som ligger bakom flytten till Orsa. Orsa kommun har nyligen antagit devisen ”Orsa- helt enkelt!” som bygger på att det ska vara enkelt att leva i Orsa och det klart vanligaste svaret på frågan är också ”Enkelhet och närhet”. Man verkar uppskatta enkelheten i vardagsbestyren, lätt att parkera, att det går snabbt att handla mat, gå på systemet, hämta barnen på dagis, mm. Sex av nio nämner ”naturen” i någon form, att de uppskattar skönheten o vyerna eller att de gillar närheten till vildmark. Trygghet och småstadsliv är också vanliga skäl. ”Trevliga människor” nämns som en tillgång av flera, likaså att Teaterbaren har startats. ”Det är lätt att komma i kontakt med beslutsfattare om man behöver.” Låga

boendekostnader verkar inte vara speciellt betydelsefullt enligt de intervjuade. Men kanske ses det som självklart att det ska vara billigt att bo i en mindre ort?

Någon säger ”I vilken annan ort kan man hinna handla mat för helgen OCH gå på systembolaget på en kvart??” ”Om jag kommer på att jag vill rida en termin så kan jag anmäla mig veckan innan, komma i en liten, motiverad grupp och betala högst hälften av vad det skulle ha kostat i Stockholm, det är ju fantastiskt...”



”Vad är *mindre* bra med Orsa för dig och din familj?”

Här får vi bara hälften så många svar som på den föregående frågan. Det överlägset vanligaste svaret är ”Centrum, det är fult”. ”Kan inte någon köpa hotellet och renovera det?”. I övrigt finns ingen tydlig linje i svaren, ”svagt utbud av affärer och restauranger” tycker några. ”Låt-gå-mentalitet”, ”motorburna vandaler” och svagt värdskap nämns också. Någon av de intervjuade sade ”Det verkar som om många ”ursprungliga” Orsabor inte riktigt kan uppskatta det som är bra i Orsa.”.

”Vad önskar du utöver det som finns idag?”



Ingen plusfaktor...

Även om man tycker det mesta är bra, så har man förstås önskemål om vad som kan förbättras för att familjen ska trivas bättre. Här återkommer önskemål om centrum, att det ska rustas upp och bli mer attraktivt. En del svar kan klumpas ihop under det som ofta kan vara de små orternas nackdel, nämligen kultur- och nöjesutbud, delikatesser samt kommunikationer. Bra kollektivtrafik tas inte upp speciellt ofta. Kan det bero på att man utgår från att den inte håller måttet??

”Vad är bra i Orsa för mig som företagare?”

Det är näringslivschefen som har gjort intervjuerna. Om det är av artighet mot honom eller inte kan man fråga sig, men åtta av nio nämner Näringslivs- och utvecklingskontoret som en plusfaktor... Nästan alla gillar också de möten som arrangeras, till exempel branschgrupper och företagarrukostar. Hälften tycker att de har ett bra kundunderlag i regionen och hälften tycker också att de har bra uppkopplingsmöjligheter. ”Det är superviktigt för mig att ha bra uppkoppling hemma, både som privatperson och företagare.” Att ”få hjälp att bli sedd i det lokala näringslivet” verkar också vara en uppskattad service. Bland lite mer udda åsikter kan nämnas; ”Det är tyst och nära naturen, jag hinner tänka en tanke till punkt.” Två av de intervjuade nämner ”närhet till storstadsregionerna” som en positiv egenskap... Fyra av tio säger att de har ”tillräckligt bra kundunderlag” i Orsa. ”Lättare att dra nytta av nätverket i en liten ort” säger flera.

”Vad kan göra Orsa till en bättre plats för dig som företagare?”

Även här blir det färre svar än i den föregående frågan, de har lite svårare att hitta negativa faktorer än positiva... Ingen faktor får fler än tre ”röster”, så det är svårt att hitta någon enskild sak som kan göra det mycket bättre. Om man försöker klumpa ihop svaren så kanske man kan

dra slutsatsen att det (här också) handlar om den lilla ortens nackdelar. Man önskar sig fler samarbetspartners, bättre IT-infrastruktur, fler attraktiva kontors- och industrilokaler, öppnare attityder, mm. Att "kommunen ska bli modernare i sitt formspråk" var det vanligaste svaret. För just de här företagarna så är det viktigt, inte minst för att somliga av dem bygger en del av sin företagsidentitet på att de är etablerade i just Orsa.

Diverse iakttagelser och kommentarer

En av företagarna nämner att "när han går runt i Orsa, så känner han en stolthet över att vara företagare". "Det känns lite fint att vara företagare i Orsa. Så var det inte där jag bodde förut..."



Stolt företagare

Flera pratar om en "energi" som de känner i Orsa och själva känner sig stärkta av. Att de har del i en "större gemenskap".

En av företagarna säger att "han trodde inte riktigt på att det skulle fungera för honom att jobba från Orsa". Men efter att ha försökt under något års tid så inser han att det går bättre än han trodde. De risker han såg innan (uppkoppling, inskränkthet, mossigt?) visade sig finnas men vara mindre än han befarat.

En kvinna säger; "Till slut åkte vi upp över 100 dagar per år och varje gång vi åkte ner till Stockholm igen grinade jag. Då insåg vi att vi borde nog i alla fall testa att flytta upp."

"Vi har inga problem med fritiden, vi jobbar mer än nånsin, men vi slipper pendla..."

Barnfamiljerna utnyttjar verkligen de möjligheter som finns i Orsas fritidsutbud och föreningsliv. De åker slalom, badar vid Orsa Camping, är engagerade i föreningar och tycker att det är enkelt att köra barnen till de olika aktiviteterna (eller för barnen själva att cykla dit).

Ett par letade först bostad i Mora, men hade svårt att hitta ett lämpligt objekt. Plötsligt dök det upp ett i Orsa som de blev tipsade om. "Vi hade inte tänkt bo i Orsa, men när vi tittade närmare på det insåg vi fördelarna (för en barnfamilj). och hur nära det var mellan Mora och Orsa."

"Jag började fundera på vilka relationer jag egentligen hade på den ort jag bodde förut. Alla i min bekantskapskrets var arbetskamrater till mig och när jag tänkte efter var jag inte helt säker på om det var dem som jag ville fortsätta umgås med när jag skulle pensionera mig. Den tanken gjorde att jag inte längre kände mig så bunden till min gamla bostadsort."

"Vi bor mycket billigare i Orsa och en del av de pengar vi tjänar på att bo här använder vi till att resa, några hotellnätter per år i Stockholm till exempel. På så sätt känns det som om vi har kapat åt oss det bästa av både Stockholm och Orsa..."



Viktig del av helheten för många

"Orsa är litet, men inte *för* litet. Långt bort, men inte *för* långt bort... På sommaren är det nästan internationellt... På vintern har vi skidåkning... Men vi skulle aldrig kunna tänka oss att bo i en by utanför centrala Orsa, vi vill bo centralt och ha ett enkelt liv!"

"Ibland vet man inte om man trampar på ömma tår? Orsa är litet och det är inte alltid lätt som utomstående att veta om man gör rätt..."

Ibland kan det vara intressant att titta på vad som *inte* sägs. Ingen pratar om upphandling. Det kan bero på att det handlar om små företag som inte ser offentlig sektor som någon större uppdragsgivare? En annan tolkning är att de inte nämner det för att de faktiskt får uppdrag från

offentliga aktörer och därför inte ser det som ett problem...? Ingen pratar heller om rekrytering. Troligtvis för att de inte har stora behov av det men kanske också för att de faktiskt inte ser det som något problem? Ett problem som dock dyker upp i flera intervjuer är möjligheten för partnern att få arbete. Man upplever att det kan vara svårare för en utomstående att "komma åt" lediga jobb än för en person från trakten med upparbetade kontakter.

Har företagen något inbördes samarbete/samband? Nej, inte så mycket. Två av företagen ingår i samma företagsgrupp men i övrigt samverkar de här tio företagen inte speciellt mycket. Kanske en outnyttjad potential?

Flera pratar om Orsa Grönklitts starka utveckling som en positiv faktor som kan ge dem mer jobb framöver.

Man ser närheten till Mora, med shopping, samarbetspartners och annat utbud, som en tillgång.

I spridda kommentarer hittar man viss frustration över litenhetens nackdelar. En företagare uttrycker det som; "Ibland känns det som om vi är allas angelägenhet här...?"



Närhet till Mora- tillgång för Orsa

Vad är då slutsatsen- är det här en intressant grupp?

Teorin innan vi påbörjade intervjuerna var att det här är en intressant grupp på grund av deras funktion och positiva effekter och att det är lättare att förstärka en redan pågående trend (kraftigt ökande antal tjänsteföretag i Orsa) än att starta en helt ny... Utfallet av intervjuerna verkar



Foto: Tommy Jonow

besanna den teorin. Gruppen gillar Orsa som bostadsort och livsmiljö, de har vissa saker som de är mindre positiva till, men i stort sett verkar de ha en god relation till sin nya bostadsort och är inte alltför störda av de nackdelar som den lilla orten har. De är aktiva, deltar i många av de aktiviteter som anordnas och startar egna. De verkar tycka att det är helt OK att driva sina företag i Orsa och att infrastrukturen är tillräcklig för att jobbet ska flyta på ett bra sätt.

Vad kan vi göra för att förstärka trenden- att fler tjänsteföretagare flyttar till Orsa?

Den starka *utvecklingen kring Orsa Grönklitt* och en allmänt ökande besöksnäring är positiv för gruppen, på flera sätt. Det uppstår nya affärsmöjligheter, Orsa får fler besökare (upplevs bara positivt av den här gruppen), utbudet av nöjen och aktiviteter ökar. En fortsatt ökande besöksnäring har alltså en direkt positiv effekt, även för vår attraktivitet för tjänsteföretagare.

Centrum är något vi måste utveckla för att den här gruppen ska bli nöjd med Orsa. Att ansiktet utåt ser bra ut är viktigt för dem och deras kunder.

Fortsatt satsning på att bygga ut och uppgradera *bredband*. Utan bra uppkoppling och mobil täckning är en ort inte attraktiv för tjänsteföretagare.

Kommunikation och kännedom är förstås viktigt. Alla har, innan de flyttade, haft någon tidigare kontakt med orten. Allra viktigast verkar vara att de som redan bor i Orsa marknadsför sin hemort, att de känner hopp om framtiden, att orten utvecklas och vågar rekommendera den till släkt och vänner. Är det möjligt att i högre grad använda oss av de som redan bor i Orsa som marknadsförare och hur gör vi det? En intressant grupp att närma sig är sannolikt de som kommer till Orsa som besökare och att nå dem med ett positivt och trovärdigt budskap känns prioriterat. Det är knappast aktuellt (eller effektivt) med åtgärder i stil med annonser i tunnelbanan, monter på Stockholms central eller reklam på Arlanda. I Orsas fall känns ”gerillamarknadsföring” betydligt mer aktuellt, att nå målgruppen på udda, kreativa och personliga sätt där budskapet fungerar som ”gödning på ett frö som redan är planterat”, kanske annonsering i Orsa under högsäsong riktad mot besökare? Kan man använda nya medier på ett offensivt sätt? Förutom riktade kampanjer är det viktigt med en bra grundstruktur i form av intressanta webbsajter, broschyrer, filmer och den egna tidningen. Eftersom gruppen är känslig för färg och form är det viktigt med ett modernt formspråk. Enligt gruppen själv har vi brister där idag och bör utveckla det...



Framtida kommunikationsmottagare?

Om kommunikation är viktig så verkar *fysiska kommunikationer* inte vara lika viktigt? En effektiv åtgärd för den här gruppen är dock troligen att se till så det blir bättre möjligheter att pendla kollektivt till Mora, inte minst för att medföljande ska kunna pendla på ett bra sätt utan att familjen behöver köpa två bilar.

En ”*tillgänglig arbetsmarknad*” är viktig. Alla kan inte starta eget företag och det är viktigt att de som funderar på att flytta hit inte upplever att arbetsmarknaden är tillgänglig bara för dem som redan har kontakter. Här kan vi göra insatser tillsammans med grannkommunerna, att synliggöra de jobb som finns och göra dem mer tillgängliga. Annars får både offentliga arbetsgivare och privata företag stora problem med kommande generationsväxling.



Viktiga människor

Att det redan har påbörjats ett arbete med att utveckla Orsa som en plats för boende och företagande verkar uppskattas av dem som intervjuats och en del av den utveckling som de frågar efter är redan påbörjad. I vissa fall tar det dock några år innan vi får konkreta och synliga resultat, exempelvis för snyggare centrum, bredband till byarna och mer tillgänglig arbetsmarknad.

Bra skola och barnomsorg är förstås centralt för gruppen eftersom många av dem har yngre barn.

Att även i fortsättningen satsa på *intressanta möten* känns som ett viktigt spår. Både för personerna i deras roll som företagare och för dem som privatpersoner med en vilja att vara delaktig i- och kunna påverka samhällsutvecklingen.



Besökare nu- potentiella inflyttare?

Avslutande reflektioner

Det har varit fantastiskt intressant att göra intervjuerna. De visar hur viktigt det är att gå på djupet, att ta sig förbi de första svepande kommentarerna och lyssna vad som egentligen ligger bakom stora och livsavgörande beslut. Hur är det att komma till ett nytt ställe, hur känns det att komma till Orsa första gången eller flytta tillbaka från en större ort? Kan man komma in i gemenskapen, syns-, hörs- och finns man? Vad kan vi göra bättre? De som har intervjuats har verkligen ställt upp och är glada över att någon frågar om vad de tycker och tänker. Genom intervjuerna har vi fått en mycket bättre kunskap om skälen bakom att man flyttar till Orsa och vi kanske borde ta oss tid att gå på djupet oftare än vi gör...

Ola Granholm, 5 januari 2010